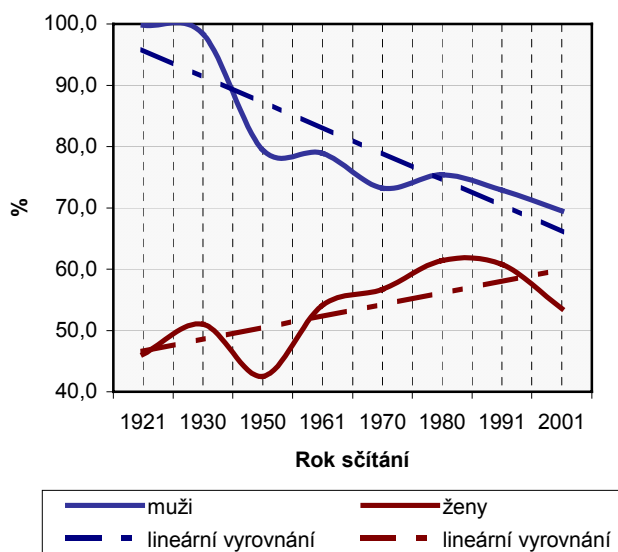

1. Úroveň ekonomické aktivity obyvatel v období 1921 - 2001

I při zohlednění faktu, že metodické rozdíly v ukazatelích ekonomické aktivity v jednotlivých sčítáních umožňují pouze omezenou srovnatelnost údajů v časové řadě, jsou trendy dlouhodobého vývoje v této oblasti zřetelné. Při rozdělení obyvatelstva podle ekonomického statusu na ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní část je zřejmé, že růst podílu ekonomicky aktivních osob probíhal ve vlnách. V první řadě kopíroval vývoj věkové struktury, současně se v něm promítaly i další faktory - aktuální hospodářská situace státu, případně vliv opatření, stimulujičích růst zaměstnanosti (viz např. růst zaměstnanosti žen v období po 2. světové válce).

Výrazné rozdíly - v podstatě protichůdné trendy vývoje - byly mezi vývojem ekonomické aktivity mužů a žen. Výchozí pozice úrovně zaměstnanosti mužů a žen v první polovině minulého století byla výrazně odlišná. Podíl ekonomicky aktivních mužů z celkového počtu mužů byl právě v letech vzniku samostatné Československé republiky maximální a v dalším období - s menšími výkyvy - v podstatě klesal. Podíl ekonomicky aktivních žen z celkového počtu žen byl v témže období naopak minimální a od roku 1950 se až do roku 1991 trvale zvyšoval. Z celkového počtu ekonomicky aktivních osob tvořily ženy v roce 1921 zhruba třetinu, v roce 2001 více než 45 %.

Graf 1 Míra ekonomické aktivity mužů a žen v letech 1921 - 2001

Potenciálním zdrojem pro růst ekonomické aktivity obyvatel je soubor osob ve věku 15 a více let. Velikost této skupiny osob se vyvíjela v souladu se změnami věkové struktury obyvatel, tedy podle základních demografických charakteristik populace naší republiky. Počet osob 15letých a starších i jejich podíl na počtu obyvatel s výjimkou období mezi sčítáními 1970 - 1980 (tehdejší populační vlna ovlivnila nárůst především dětské složky populace) trvale rostl. Vnitřní struktura této skupiny však vykazuje z pohledu ekonomické aktivity nepříznivý vývoj - zvyšuje se podíl osob v nejvyšších věkových kategoriích. Spolu s prodlužující se střední délkou života a s velmi nízkou porodností se potenciální zdroje pracovních sil postupně snižují a ve výhledu do budoucna lze očekávat situaci velmi napjatou. Do jaké míry bude tento nepříznivý stav korigovat migrace, ukáže až realita příštích desetiletí.

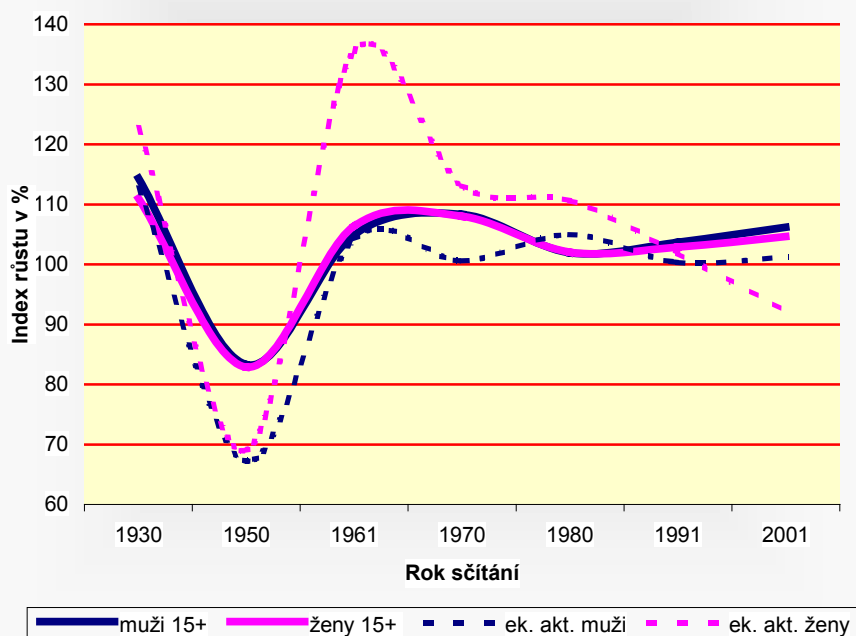
Tab. 1 Relativní ukazatele ekonomické aktivity obyvatelstva v letech 1921 - 2001 /v %/

	Rok sčítání							
	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Podíl osob ve věku 15+ na celk. počtu obyvatel	72,2	76,2	76,0	74,6	78,8	76,6	79,0	83,8
Podíl ekonomicky aktivních osob na celk. počtu obyvatel	51,5	56,1	45,7	49,2	50,9	52,1	52,6	51,4
Míra ekonomické aktivity ¹⁾	71,4	73,6	60,2	65,9	64,6	68,1	66,6	61,3
Podíl žen na počtu ekonomicky aktivních osob	34,2	36,2	36,7	43,0	45,9	47,2	47,6	45,3
Rozdíl míry ek. aktivity (muži - ženy) v bodech	53,7	47,4	36,9	24,8	16,5	14,0	12,1	15,9

¹⁾ podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na počtu osob 15letých a starších

Z uvedeného grafu je patrné, že sinusoida temp růstu počtu ekonomicky aktivních osob vykazuje výraznější výkyvy než vývoj počtu osob 15letých a starších. Pokles počtu obyvatel i počtu ekonomicky aktivních, způsobený odsunem Němců po 2. světové válce, byl vystřídán strmým růstem především ekonomicky aktivních žen v 60tých letech minulého století. Dynamika růstu ekonomické aktivity žen v letech šedesátých byla ve srovnání s muži více než dvojnásobná. Zpomalení tempa růstu počtu ekonomicky aktivních osob v 70tých letech přešlo ve stagnaci a posléze v 90tých letech v pokles. Snížil se především počet ekonomicky aktivních osob v poproduktivním věku, poklesla zaměstnanost žen i zaměstnanost osob v nejnižších věkových kategoriích. Na rozdíl od ekonomicky aktivních - vývoj počtu obyvatel 15letých a starších - vyjádřený tempem růstu - byl u mužů i žen v podstatě shodný.

Graf 2 Vývoj počtu osob ve věku 15 a více let a počtu osob ekonomicky aktivních podle výsledků sčítání lidu v letech 1921 - 2001

Míra ekonomické aktivity (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných na počtu osob 15letých a starších) měla z dlouhodobého pohledu kolísavý vývoj. V období před 2. světovou válkou dosahovala maxima v roce 1930 (současně se jedná o maximální hodnotu v celé éře existence československého resp. českého státu). V období po 2. světové válce byla maximální hodnota v roce 1980.

Míra ekonomické aktivity mužů má z dlouhodobého pohledu v podstatě klesající tendenci (s jedinou výjimkou roku 1980). Míra ekonomické aktivity žen více kolísala, v dlouhodobém pohledu při lineárním vyrovnání růstu - má tendenci právě opačnou, tedy spíše růstovou. Jak je i z grafického vyjádření patrné, rozdíl mezi úrovní ekonomické aktivity mužů a žen se v průběhu uplynulých osmdesáti let zmenšoval.